

Historische Kring Baerne
Postbus 326
3740 AH Baarn
tel. (035) 5430377
e-mail:
hist.kringbaerne@zonnet.nl
Internet:
www.home.zonnet.nl/
hist.kringbaerne

Ereleden
J.M. v.d. Brink-van Wijkvliet
H. Bronkhorst †
mr. C.C.M. Collard †
P.H. Kuijt-Smit

Voorzitter
T. Stein
Uytenbosch 22
3743 JD Baarn
tel. (035) 5420725

Algemeen Secretaris
J. Veldhuysen-Hogenaar
Pr.Hendriklaan 30
3743 KB Baarn
tel. (035) 5430479

Penningmeester
G.B. Roskamp-Nijenhuis
Spoorstraat 7
3743 EG Baarn
tel. (035) 5423483

Overige bestuursleden
A.F.N. Mascini

tel. (035) 5426102
P.H. Feitz
tel. (035) 5414794

Werkgroep Oudheidkamer
Vacature
tel. (tijdelijk) (035) 5430479

Werkgroep Oude Begraafplaats
M. Karssemeijer
tel. (035) 5417922

Werkgroep Archeologie
J.W.A.A. van der Laan
De Schoener 12
3742 HD Baarn
tel. (035) 5411656

Werkgroep Baerne
A. Twigt
Stationsweg 51
3743 EM Baarn
tel. (035) 5415314

Ledenadministratie
H.J. Kroon
Drakenburgerweg 27
3741 GK Baarn
tel. (035) 5413001

Redactie Baerne
F.J. Booy
G. Brouwer
C. Roodnat
A. Twigt
C.L. de Zwart

Bezoekadres en bezoektijden Oudheidkamer

Hoofdstraat 1 Baarn.
Ingang via de bibliotheek, lift naar jeugdbibliotheek. Op woensdagen van 14.00 tot 16.00 uur en op zaterdag van 11.00 tot 13.00 uur. Voor informatie of een afspraak kunt u tijdens openingsuren bellen met (035) 5430377 of een e-mail sturen: hist.kringbaerne@zonnet.nl

Contributie

Per adres: minimaal € 14,- per jaar

Verzendkosten buiten Baarn

Bij betaling van de contributie a.u.b. uw vrijwillige bijdrage in de verzendkosten overmaken.
Postbankrek.nr.: 41.92.133
Losse verkoop *Baerne*: € 2,50
Verkrijgbaar bij:
Boekhandel Den Boer, Laanstraat 69, Baarn en de VVV/ANWB, Brinkstraat 12, Baarn

Niets uit deze uitgave mag worden veele-
voudigd en/of openbaar gemaakt door middel
van druk, fotokopie, microfilm of op welke
wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke
toestemming van de redactie.
Het tijdschrift *Baerne* komt mede tot stand
door BakkerBaarn

INHOUD

	pag.
Van de redactie	2
Het leven van Joop Sterneberg (deel II)	3
In gesprek met Jaap Meijers	10
Mooi van lijn en kleur (boekbespreking)	19
Geschiedenis vrijmetselaars in Baarn (boekbespreking)	21
Oudste gids en adresboek in Baarn	23
Actueel van toen	30
Verenigingsnieuws	31

voorzijde omslag: Ravenstein in de herfst

VAN DE REDACTIE

De expositie van merklappen is een succes geworden. Op het moment dat deze inleiding wordt geschreven is de volgende tentoonstelling alweer in voorbereiding, eveneens door de leden van de werkgroep Oudheidkamer: Klassenfoto's 1945 – 1975.

Dat het goed gaat met de vereniging blijkt ook uit het heuglijke feit dat de redactie van dit blad is versterkt met zowel een redacteur als een eindredacteur. Respectievelijk Cees Roodnat en Cok de Zwart. Daar is de redactie erg blij mee! Mutaties waren er in het bestuur van de vereniging. Jan van Berkum trad af en in zijn plaats komt André Mascini. Mart Karssemeijer gaat nu officieel de werkgroep Oude Begraafplaats in het bestuur vertegenwoordigen, voor de werkgroep Baerne c.q. de redactie van het tijdschrift is dat Arie Twigt.

In dit nummer kunt u het tweede en laatste deel van het verhaal van Joop Sterneberg lezen (deel 1 verscheen in het maartnummer). Ook van de hand van redacteur Frits Booy is het artikel over een oud Baarns adresboek, dat hij in het archief van de vereniging aantrof.

Verder in dit nummer het interview dat Jan van de Kraats op 30 november 2007 had met Jaap Meijers. Meijers zal ongetwijfeld bij velen van onze lezers bekend zijn als boer op de boerderij 'Ravenstein', maar ook als vrijwilliger van de Hulpdienst. Onderwerp van dit

vraaggesprek was 'Het boerenleven onder de rook van Kasteel Groeneveld'. Ook treft u twee boekbesprekingen aan. Over klederdrachten en vrijmetselaars. Beide van de hand van Gerard Brouwer. Verenigingsnieuws staat als gebruikelijk achteraan in dit blad. Daarin onder meer aandacht voor de excursie naar Amsterdam op 20 september.

De redactie wenst u veel leesplezier!

Een ondernemende familie van stand (deel II)

EEN SCHETS VAN HET LEVEN VAN J.A.M.

(JOOP) STERNEBERG

Op 12 januari 2008 overleed Joop Sterneberg, één maand voor zijn 96ste verjaardag. Frits Booy sprak in 2002 uitgebreid met deze markante Baarnaar. Ter nagedachtenis aan de oud-directeur van Conimex publiceert 'Baerne' het interview in twee afleveringen. Het eerste deel verscheen in het nummer van maart 2008.

door: Frits Booy

'Partijtjes en feesten'

Onze verjaardag begon al 's morgens, met een versierde stoel en slingers in de kinderkamer. Je kreeg van iedereen cadeautjes en van je ouders altijd iets nuttigs voor je fiets of voor school. Je kreeg ranja met een rietje of een kogelflesje en pas 's avonds, na tafel, kwamen de gebakjes. Grootmoeder kwam niet, die verplaatste zich nauwelijks, daar moesten we naar toe. Kinderpartijtjes hadden we niet, we waren zelf al met negen kinderen. Kees Lengers, Cor Hilhorst en andere middenstandskinderen waren mijn vrienden op school. Ik speelde bij hen, maar ze kwamen niet bij mij, vermoedelijk vormde het standsverschil een barrière. Kinderen uit ons eigen milieu waren er nauwelijks in Baarn. De oudere kinderen gingen met iedereen om, Frits Köhler en de Van Halls, maar die zaten weer niet bij hen op school.

Sinterklaas vierden we elk jaar, maar de Sint kwam niet aan huis. We haalden als oudere kinderen geintjes uit: zoeken op zolder en in de schuur, elkaar flink voor de

gek houden, maakten ook surprises met heel kinderlijke gedichten. Kerstmis was een nog groter feest, met een kerststal, een kerstboom en allemaal sparrentakken op de schilderijen. In de salon stond de kerstboom, die we niet zelf hadden opgetuigd, dat deden de tuinman en zijn knechtje.

Graag gingen we naar de kermis in Baarn om ons kermisgeld te verbrassen. We waren Oranjegezind, staken altijd vlag en wimpel uit op 31 augustus [=verjaardag van koningin Wilhelmina]. Verder heb ik daar weinig herinneringen aan, misschien dat we dan vaak met vakantie waren. Mijn oudere broers en zus deden wel mee aan historische optochten.

Buiten spelen en sporten

Onze achtertuin grensde zonder afscheiding aan de prachtige achtertuin van notaris Schouten, die aan de Eemnesserweg woonde. Deze notaristuin liep helemaal tot aan de percelen aan de Laanstraat. Er stond een klassiek 'Romeins' borstbeeld in en een kas voor de perken. Er was een

Het woonhuis en -kantoor van notaris Schouten, waar Conimex in 1932 in het koetshuis is gestart (foto HKB)

vaste tuinman Bastiaanse, later Imthorn, die hadden wij ook. We speelden graag in die tuinen met de drie kinderen van de notaris: verstopperkje, we klommen in bomen - mijn jongste zusje het hoogst -, donderden in de vijvertjes en schommelden; het was een echt kinderparadijs!

We speelden vroeger ook veel op straat, we hinkelden en deden landverovertje op een terrein bij bakker Kuiper voor de winkel, we speelden met Henk en Stien Galekamp, de Egbertsen en die van Balkenende. We speelden met de bal maar voetballen niet. We waren lid van de watersportvereniging 'De Eem', ik heb geroeid in een skiff en een overnaadse vier, we waren veel op het water. We hadden een eigen zeilboot en droegen

witte kleding en zeilpetten. Vader ging aan boord in zomerkostuum en met een panama op, maar was niet zo'n enthousiasteling. Moeder ging niet mee, die vond het maar een toestand. We zwommen aanvankelijk in badpakken, ook de jongens. Gehockeyd heb ik van school uit. Ik zat niet op de katholieke jongelingsvereniging, omdat we erg veel op de Eem zaten. We zwommen bij badmeester De Jong, later bij De Ruig. Er werd ook veel geschaatst, maar niet door mij vanwege mijn veel te zwakke enkels.

Uitstapjes en vakanties van vroeger

Mijn ouders deden weinig met ons, maar we wandelden wel met hen, zondags, in het Overbos bij de vijver en naar Soestdijk

toe. We reisden veel met de trein, hebben nooit een auto gehad, wel fietsen. We maakten vele uitstapjes met een gehuurd rijtuig met kennissen en leraren van mijn vader. Dat rijtuig kwam van Dashorst uit de Schoolstraat. Wij gingen ook met mijn moeder uit rijden. Wij zaten bij Dashorst op de bok en juf en mama zaten in de wagen. We reden soms naar kapelaan Goossens in Eemnes, die was familie. Op de terugweg gingen we bij uitspanning 'Groeneveld' in het theehuisje zitten; de kinderen kregen een kogelflesje en juf en mama namen een advocaatje. We bezochten ook museum 'Flehite' in Amersfoort en soms Het Bisschoppelijk Museum ('Catharijneconvent') in Utrecht. We gingen ook wel eens naar een kindervoorstelling in 'Gooiland' in Hilversum. 's Zomers huurden we met mijn ooms een huis in Zandvoort voor twee of drie maanden, waar we om beurten in zaten. Grootmama was er vaak ook bij. Toen mijn moeder in verwachting van Frans was, heeft een dokter in Zandvoort gezegd, dat ze niet meer mocht reizen. Hij is daar geboren in januari. Dat is de glos in de familie! We gingen ook met het hele gezin per trein op vakantie, veel naar Duitsland, naar Rhöndorf of Koningswinter. Daar huurden we een gedeelte van een woning, dan gingen de dienstmeisjes en juf ook mee. Onze ouders reisden nogal veel het jaar door, naar Wiesbaden en Lippe-Detmold en logeerden in (bad)hotels. De oudste drie gingen mee, als dat mogelijk was. Juf bleef met de jongere editie thuis, tot opluchting van de ouderen, die blij waren een poosje van dat grut af te zijn.

Op oudere leeftijd gingen we in de kleine vakanties met neefjes, nichtjes of vrienden fietstochten maken. Dan logeerden we in een pension, dat werd van huis uit geregeld. We hebben onder andere in Friesland gefietst. In mijn verlovingsstijd logeerde ik in Normandië bij de familie van mijn aanstaande in een buitenhuis aan de kust. Haar vader woonde vlakbij Parijs.

Opvoeding, opleiding en eerste baan

Ik herinner me weinig conflicten thuis, we waren vrij homogeen. Er waren wel kinderruzies, waarbij we elkaar soms uitscholden. Mijn ouders waren niet streng, ik was nogal braaf. Maar toen ik een jaar of zes was, maakte ik het een keer te bont. Onze werkster, Maria van Mondfrans, was bezig de marmeren gangvloer te boenen. Ik liep naar de emmer toe en schopte hem om. Mijn vader zag wat er was gebeurd, en heeft me een lel om mijn oren gegeven, ik voel hem nog! Hij dwong me op mijn knieën de gang te doen; Marie mocht in de keuken koffie gaan drinken. Ik heb haar later meermaalen bezocht, een leuk mens.

Toen, in circa 1919, de katholieke Bonifatiusschool kwam, waar mijn vader in het schoolbestuur zat, gingen de jongsten natuurlijk naar die school. Hij stond tegenover de Nicolaaskerk, naast de katholieke Aloysiusschool, die we de klompenschool noemden. Ik vond het heerlijk op school, bij meneer Koeter, wilde veel weten, ging elke zaterdag boeken lenen bij 'Vincentius' in de Hoofdstraat. Na de lagere school ging ik naar de rooms-ka-

tholieke hbs in Hilversum op de fiets. Als het regende mocht ik met de trein. Daar heb ik hbs-a gedaan.

Op mijn achttiende ben ik naar Amsterdam gegaan, naar een exportkantoor, daar was ik volontair. Ik ben niet in militaire dienst geweest, onze oudste broer heeft dat voor ons opgeknapt. Via meneer Van Amerongen kwam ik bij de Maatschappij Nederland, op het passagiekantoor op de Dam, De Vries & Co. Daar heb ik jaren aan de balie gezeten, maar ik ging af en toe ook met de trein naar Genua om de mensen te begeleiden naar hun reis naar Indië.

Toen we geen kinderen meer waren, verlieten alleen degenen die trouwden, het huis. We gingen ook wel uit, maar nooit met z'n allen tegelijk, dus moeder was nooit alleen. We sliepen trouwens met de achterdeur open, dat kon toen gewoon. De meeste broers zijn op handelsscholen geweest en vervolgens in de handel gegaan, eerst als volontair, veelal in België. Paul ging daarna in de tabak, Fons in de conserven. Mijn broer Frans ging op studie in Kuilenburg (Culemborg), die wilde priester worden. Mijn vader ging regelmatig naar Kuilenburg om te zien, hoe zijn vorderingen waren. Frans is pastoor geweest, in onder andere Haren (Gr.), een leuke vent, was zeer gastvrij en zeer sociaal, hij leek heel erg op mijn vader.

Toen de Tweede Wereldoorlog uitbrak, ben ik op wachtgeld gezet. Alles ging dicht en ik ging terug naar Baarn. Daar werkte ik tijdelijk op het kantoor van notaris Schouten. Tijdens de oorlog hoefde ik niet onder te duiken. Fons zat heel

dik in het verzet met Bolle en anderen, dat wist ik. Ik ben veel op de fiets weg geweest om voedsel en kleding te halen. Mijn zwager Korthals Altes, toen burgemeester in Markelo, moest onderduiken en mijn zuster en drie kinderen zijn toen naar ons gevlucht. Een kennis van hen had wat kleren uit hun huis kunnen halen. Die ging ik met de fiets ophalen. Om over de IJssel te komen had je een speciaal pasje nodig, dat kreeg ik van het Rode Kruis. Ik sliep bij die kennis in Markelo; haar man, een huisarts, zat zwaar in het verzet. 's Nachts werd ik wakker gemaakt door drie of vier Feldwebels bij mijn bed. Ik schrok me te barsten, maar vanwege het pasje was alles orde. Die dokter is die nacht opgehaald en nooit meer terugkomen...

Conimex, rijsttafelproducten

In 1932 richtten Fons en notariszoon Ton Schouten de firma Conimex B.V. op: CONservern IM- en EXport. Het kantoor en de productieafdeling werden gevestigd in het verbouwde koetshuis van de notaris. Ze zijn begonnen met een stuk of acht mensen, toen ik er wegging, werkten er 250. In het begin verkochten ze Italiaanse en Portugese producten zoals ansjovis. Bij toeval was mijn broer in contact gekomen met het echtpaar Millenaar, dat in Hilversum een uitzendbureautje voor Indische maaltijden had. Zij was Nederlands-Indisch en hij was Hollander, had in het KNIL gezeten en was gepensioneerd. Die hebben de recepten gegeven. Toen ging Conimex nasi goreng, bami en allerlei soorten sambal en kruiden-

poeder produceren. Dat werd dan in blikken of flesjes gedaan en verkocht. Er waren een magazijn, maalderij, kookafdeling, meng- en weegafdeling, een machine die blikken dichtmaakte, en een afdeling voor de wikkels en het inpakken. Veel liep over railsjes. De rijst kwam in balen van honderd kilo uit Nederlands-Indië en werd in een gashok met blauwzuurgas behandeld tegen ongedierte. De kantoren kwamen nu in het notarishuis. Broer Paul verzorgde de kroepoekproductie voor Conimex achter zijn huis aan de Faas

Eliaslaan. De mensen uit Nederlands-Indië vonden onze nasi en bami niet pittig genoeg, maar wij moesten ons aanpassen aan de Nederlandse smaak.

In 1945 ben ik bij Conimex gekomen, ik beheerde de afdeling Personeelszaken en moest in de fabriek alles doorlopen in verband met de menselijke aspecten; ik zat nog niet in de directie. Notariszoon Schouten was al in 1943 overleden. De grote notaristuin werd later bij onze tuin getrokken. Het 'Romeinse' borstbeeld noemden we gekscherend 'Albert Heijn', want dat was toen de grootste klant van

Het logo van de N.V. Conimex (archief HKB)

soms mee. Ik heb veel van de wereld gezien: Australië, Nieuw Zeeland, Japan, Hongkong, Amerika, Brazilië, Suriname, Curaçao en Canada. Je moet interesse in je relaties hebben, dat doet de verkoop stijgen. Maar ik vond het ook enig om al die mensen te ontmoeten.

In 1979 verhuisde Conimex onder zachte druk van de gemeente wegens stankoverlast naar het industrieterrein en werd het hele productieproces gemoderniseerd. In 1983 werd het oude complex gesloopt en er werden 66 kleine woningen aan de rand van het terrein neerge-

Conimex!

Het heeft wel even geduurd voor ik directeur werd, broer Fons was niet zo scheutig. Er waren zelfs mensen in het bedrijf die meer verdienden dan ik! Ik vond dat te gek, maar Fons zei: 'Je krijgt genoeg, Joop'. In 1950 ben ik in de directie gekomen. Ik moest ook reizen voor de zaak, mijn broer vond dat niet zo geweldig. Ik ging agenten bezoeken, relaties warm houden over de hele wereld! Een paar dagen naar Duitsland, België, Frankrijk, Zwitserland, meestal al met Taling, onze chauffeur. Fons ging

zet. Conimex kwam in 1972 in handen van de Engelse firma Reckitt & Collman. De leiding ging naar Knorr in Loosdrecht. Ik ben meermalen in Engeland geweest. Bij de overname in 1972 is er als voorwaarde gesteld, dat er een Sterneberg in de directie zou blijven om de overgang makkelijker te maken. Dat was ik dus, een Engelsman zat naast me. Ik ben in 1977 gepensioneerd, toen was Fons al een jaar dood. Rond 1990 ging de zaak over naar Bestfood. Dat is nu van Unilever.

Een stukje uit de privéfeer

Net als mijn vader ben ik penningmeester van 'Vincentius' geweest. Ik heb ook in het bestuur van de Baarnse Openbare Bibliotheek gezeten. Zo'n dertig jaar geleden heb ik de Contactgroep Baarnse Bedrijven opgericht, deze floreert op het ogenblik buitengewoon. Ik ben nooit lid geweest van de Sociëteit in Baarn, mijn broer Fons wel, die was vrijgezel. Hij had zijn vaste vrijdagavond, dan deden ze aan nachtbridge. Hij kwam dan zaterdag (we werkten toen ook op zaterdagmorgen) pas tegen twaalfen op kantoor, juist als iedereen naar huis ging! Dan had hij de pee in en ik ook, maar om een andere reden. Ik zat ook in het Oranjecomité dat vroeger op Koninginnedag het defilé voor paleis Soestdijk organiseerde. Eerst zaten broer Fons en Piet Beijnen erin. Fons heeft een lintje gehad, toen hij uit de Oranjevereniging ging. Elk jaar was hij in april alleen maar bezig met dat defilé, Conimex bestond dan niet meer voor hem! Daarna zat ik erin met onder anderen Bert Blijdenstein van de ABN-AMRO.

Ik heb op het bordes gestaan, na afloop werden we door koningin Juliana bedankt en gingen we iets drinken. Majesteit was zeer aimabel, ze wist precies wie erbij betrokken waren. Haar echtgenoot had veel minder belangstelling. Al heel wat jaren bezoek ik als hobby kijkdagen en veilingen voor antiek, maar ik ben meer een kijker dan een koper.

Ik heb mijn vrouw Maddy in Den Haag leren kennen, zij stamt uit een Hugentengeslacht. Haar moeder was een vriendin van mijn oudste zuster. We gingen niet naar het strand, want Maddy kon niet tegen de zon. We winkelden in Den Haag, gingen naar de Cineac en dronken koffie in de beroemde tearoom van Krul. We bezochten ook vaak het Mauritshuis, mijn vrouw hield veel van kunst. Ik was 37 toen ik trouwde, heb nooit eerder vaste vriendinnen gehad, ik was kennelijk kieskeurig.

We zijn in 1949 getrouwd en gaan inwonen op de Stationsweg, bij het echtpaar Grootveld, daar konden we de hele benedenverdieping huren. Nu staat er een groot flatgebouw. Het viel niet mee om iets te krijgen tijdens de woningnood in die tijd. De mensen in de grote, vaak half leegstaande villa's in Baarn wensten niet mee te werken. We werden soms nogal geschoffeerd, als we naar de mogelijkheid tot inwoning informeerden. Na een jaar of vijf hebben we een klein huis aan het Conimexkantoor aan de Eemnesserweg laten bouwen, daar hebben we circa vijftientwintig jaar gewoond. Toen verhuisde Conimex naar het industrieterrein en wij gingen in 1980 naar de Amaliaaan. De

fraaie perken van de grote tuin zijn helaas verdwenen, gelukkig bleven de oude bomen en de kleine doolhof gespaard.

Mijn vrouw heeft heel veel werk op sociaal, cultureel en kerkelijk gebied in Baarn gedaan. Ze heeft zich ook enorm ingezet voor het behoud van het Cantonspark. Aan het einde van haar leven kreeg ze voor al dit werk een koninklijke onderscheiding. Tot mijn grote verdriet is mijn vrouw vorig jaar, na een heel moeilijke periode, overleden. Ook mijn zusters en broers leven niet meer. Ik ben nu de laatste 'Ster' van mijn generatie in de familie...'

Noten:

1. Frans Eduard Marie Sterneberg (1907-1974), pastoor te Utrecht, Dokkum en Haren (Gr.); Maud Emilie Maria

Sterneberg (1909-1985), getrouwd met jhr. Alfred Eric Rutgers van Rozenburg (1912), firmant van P. de Bruyn B.V., wijnkopers te Nijmegen; Jozef Anton Maria Sterneberg (geb. 13-2-1912 overl. 12-1-2008), directeur Conimex B.V., op 1/4 juni 1949 te Baarn getrouwd met Madeleine Jeanne Marie Louise de Poorter (geb. 26-1-1924 te 's Gravenhage, overl. 7-10-2001 te Baarn), dochter van Jan Joseph Willem Marie de Poorter (grindmijnenexploitant) en Johanna Maria Louisa Rive; Anton Joseph Maria Sterneberg (1916-1979), medewerker van Conimex.

2. Zie voor haar gegevens noot 1.

De heer en mevrouw Sterneberg op de receptie t.g.v. zijn tachtigste verjaardag in 1992 (foto part. coll.)

In gesprek met Jaap Meijers

BOERENLEVEN ONDER DE ROOK VAN GROENEVELD

Jaap Meijers is op 1 augustus 1938 geboren op boerderij Ravenstein. Tot zijn 68ste jaar heeft hij daar gewoond. In 2006 hield hij op met boeren en vertrokken Meijers en zijn vrouw naar een burgerwoning in Baarn. Jan van de Kraats sprak op 30 november 2007 uitgebreid met Jaap Meijers over zijn leven en werken op boerderij Ravestein onder de rook van Kasteel Groeneveld.

door: Jan van de Kraats

De ouders van Jaap Meijers met hun eerste kleinkind (1958)

Hoe werd de gezinssamenstelling na uw geboorte?

Mijn ouders hadden 2 dochters, een van 3 jaar en een van 6 jaar. Bij mijn geboorte was het crisistijd en bepaald geen vetpot. Daarvan heb ik overigens niets gemerkt.

Geboren op wat we nu noemen een monumentale boerderij. Is het bouwjaar bekend?

Gebouwd in 1766. Het kasteel Groeneveld stond er al. Op het landgoed zijn voorts de boerderijen Evers, Wildenburg en de Ossenstal gebouwd.

Hoeveel generaties uit de eigen familie hebben op Ravenstein gewoond?

Mijn opa kwam er in 1906. Hij had de keuze uit twee boerderijen; één in de Kerkstraat, waarop Haarman kwam te wonen en als tweede die op Groeneveld. Gelukkig heeft hij voor de tweede gekozen. Waar Haarman woonde is de schilderswijk gebouwd. Mijn grootouders hebben tot 1931 op de boerderij gewoond; het jaar waarin mijn ouders zijn getrouwd.

Opgegroeid op de boerderij. Herinnert u zich de periode vóór u naar school ging?

Wij speelden om het kasteel Groeneveld. Ik herinner mij het eilandje en de dui-ventil. Boerderij de Wildenburg was in 1944 een ruïne. Ik denk met plezier terug aan deze tijd.

En dan breekt de leerplichtige leeftijd aan. Op welke school viel de keuze?

Ik ging naar de KWS (Koningin Wilhelmina school) aan de Dalweg. Achterop de fiets van mijn zus en soms lopend. Op deze school een plezierige tijd gehad. Tegenover de school kon je

Jaap Meijers vroeg bij de pinken

bij Schmidtje voor een paar centen zoethout kopen.

Na zes jaar lagere school en toen?

Ik ben naar de MULO gegaan van meester (Pa) de Jong, de school maakte deel uit van de KWS. Deze school heb ik na twee jaar verlaten omdat ik van vrijheid hield. Ik koos voor het boerenleven, richting veehouderij en kwam terecht op de landbouwschool in Utrecht.

Door de ziekte van mijn vader, die jong is overleden, heb ik die beroepsgerichte opleiding niet kunnen voltooien. Na het overlijden van mijn vader heb ik samen met mijn moeder en met hulp van familieleden de boerderij gerund.

Wanneer heeft u het bedrijf zelfstandig overgenomen?

Ik was 21 jaar toen mijn vader overleed. Tot mijn huwelijk in 1964 heb ik het bedrijf met mijn moeder voortgezet.

Om wat voor soort boerenbedrijf ging het?

Wij hadden een gemengd bedrijf, zowel landbouw als veehouderij. Verder selfsupporting als het gaat om brood bakken, kaas maken en jaarlijks in november werd een varken geslacht. Al bij al werd het wel zwaar. In het bouwland hebben we gras gezaaid en zo gingen we over naar een veehouderij. Voordien verbouwden we bijvoorbeeld aardappelen, die we rechtstreeks bij particulieren bezorgden voor zeven gulden per mud. Mijn zuster paste dan op het paard. We kregen een kwartje extra wanneer we de aardappelen naar de kelder brachten.

Hoe werd de melk afgeleverd?

Mijn vader heeft meermalen verteld dat vóór de oorlog de melk twee cent per liter opbracht. De melkboer verkocht het dan voor vier cent per liter. In onze tijd werd de melk in bussen aan de melkfabriek geleverd. In 1978 waren wij een van de eersten, die de melk verzamelden in een tank. Het was een flinke investering, maar wel een verbetering. In plaats van elke dag werd de melk een keer per drie dagen opgehaald. Het was goed voor de kwaliteit en je was hierdoor minder gebonden.

Hoeveel koeien moesten dagelijks worden gemolken?

In de tijd van mijn vader hadden we

zeventien koeien en dat aantal is uitgebreid tot veertig stuks melkvee.

Zijn behalve de melktank en uitbreiding van de veestapel nog andere ontwikkelingen te noemen?

Ja, maar veel eerder. In de tijd dat ik opgroeide - kort na de oorlog - kregen we de zogeheten Marshallhulp. Ik herinner mij de hooimachines uit Amerika op ons erf. We hebben er korte tijd gebruik van gemaakt. De machines waren te zwaar om met paarden te kunnen werken.

Moest dat hulpmateriaal samen met andere boeren worden gebruikt?

Neen, al het materiaal was voor eigen bedrijf bestemd. Het ging om een landelijk project dat van rijkswege werd gestimuleerd.

Was hiermee het werken met paarden op de boerderij afgelopen?

Ja, wel op de boerderij. Ik ben altijd een liefhebber van de paardensport geweest en was lid van de rijvereniging. Van mijn vader heb ik destijds een paard mee gekregen. Ik voelde mij bevoorrecht toen ik tussen mijn vijftiende en twintigste jaar de gelegenheid had veel paard te rijden.

Het zelf slachten; wat hield dat in?

In de behoefte aan vlees kon je hiermee zelf voorzien. November was de slachmaand. Vóór ik naar school ging kwam de slager al om een varken te slachten. Na de slacht werd het varken opgehangen aan een leer. Bekend is de uitspraak:

Willie en Jaap Meijer voor het bakhuis

een varken 'leert' nog na zijn dood. De directeur van het abattoir, Vermeulen, voorzag als keurmeester het dier van een aantal stempels. Daarna werd hem een sigaar en een borreltje aangeboden. De blaas van het varken werd opgeblazen en deed dienst als voetbal. Na verschillende adressen, zoals naar de dominee in Eemnes, brachten we traditioneel een 'stukje' van het geslachte varken.

Waaruit bestond de relatie met Kasteel Groeneveld?

Mijn ouders en grootouders pachtten het bedrijf van de familie Taets van Amerongen. Na 1940 was er

sprake van een zakelijke relatie met Staatsbosbeheer. Jaarlijks kwam iemand van Staatsbosbeheer eens langs.

Was dat een bezoek voor controle?

Het was geen vorm van toezicht. Als zelfstandig ondernemer kon je doen en laten wat je wilde. Mogelijk is er vroeger sprake geweest van een dienstverband. Wij hebben dat niet meegemaakt.

De opbouw van pensioenrechten, hoe was dat geregeld?

Het verschil tussen een pachtboerderij en een boerderij in eigendom is dat de oudedagvoorziening voor een boer die niet in loondienst is, niet betaald kan worden uit een eigen vermogen. Door

Ravenstein in de winter

middel van een lijfrente heb ik een pensioenvoorziening kunnen opbouwen. Dit is allemaal naar wens verlopen.

Wanneer hebben u en uw vrouw besloten met werken te stoppen?

In 1964 zijn wij getrouwd. In 1963 heb ik mijn vrouw leren kennen op een landdag voor jongeren op Groeneveld. Zij kwam uit Houten. Na afloop van de bijeenkomst heb ik haar thuis gebracht. Zo is het begonnen. In ons gezin zijn drie kinderen geboren.

Geen van de drie voelde iets voor het boerenbedrijf. Wij waren inmiddels al overgestapt van koeien naar paarden. We hoefden voor de IJslandse pony's geen stal te verbouwen omdat de dieren altijd buiten liepen. In 2005 namen wij het besluit nog een jaar door te gaan en daarna te stoppen. Mijn vrouw en ik

hadden hierover goed nagedacht. Wij kochten onze huidige woning, Ypendaal nr 1, en hebben ons goed voorbereid op de overgang naar het burgerbestaan. Voor museumachtige spullen hebben we een goede bestemming gevonden. De paarden gingen naar Evers toe. Het hele gebeuren is tot onze volle tevredenheid verlopen.

Ik kom nu aan het einde van mijn vragenlijstje. Heeft u nog iets toe te voegen?

Ik heb de restauratie van Kasteel Groeneveld bewust meegemaakt. In 1979 is hiertoe besloten. Na een periode van ernstig verval was het hard nodig. Met de toenmalige directeur Paans hadden wij een goed contact. In 1980 is de restauratie afgerond.

P.S. In augustus 2003 heeft Jaap Meyers t.g.v. de opening van de expositie Boerderijen een inleiding gehouden, waarvan de tekst is te vinden in de ordner interviews.

Smit & Delen

N O T A R I S S E N

Eemnesserweg 12, postbus 97, 3740 AB Baarn
Telefoon: (035) 541 33 21, telefax (035) 541 81 53
E-mail: notarissen@smit.delen.knb.nl

VEERKAMP
Bed & Linnen

LAANSTRAAT 91 3743 BD
BAARN 035 5413521
WWW.VEERKAMPBAARN.NL

Uw oude of nieuwe huis meesterlijk geschilderd?

SCHILDERSBEDRIJF

u.d. Horst

CANTONLAAN 1 - 3742 CH BAARN
TEL. (035) 542 28 93 - FAX (035) 543 02 58

Voor Baarn en omstreken van oudsher bekend

**Uw vloer
op maat bij**

MAAT parket v.o.f.
Zandvoortweg 153
3741 BC Baarn
Telefoon 035 602 36 54
Fax 035 602 38 06

APOTHEEK JULIUS

Sinds 1886

M.A. Smulders - de Jong apotheker

**UW GENEESMIDDEL
ONZE ZORG**

Laanstraat 26, 3743 BG Baarn

Telefoon (035) 5412432

Fax (035) 5421021

E-mail apotheekjulius@ezorg.nl

www.apotheekjulius.nl

ERICA

LINGERIE & BADMODE

Voor deskundig advies

Voor grote maten

Nachtgoed en Dusters

Reuma ondergoed

Uw maat met de juiste cup A t/m H

Voor kleine maten

Voor hele grote maten

Badpakken en Bikini's

Heren ondergoed

En wij proberen het bijna onmogelijke mogelijk te maken

Laanstraat 71a, 3743 BC Baarn, Tel. 035 642 00 73

juwelier
van doorm

Brinkstraat 14 - 16 3741 AN Baarn
Tel.: 035 - 5413107 Fax. 035 - 5416963
☆ Al vier generaties lang liefde voor 't vak

NOTARISKANTOOR VAN DER HEIDE

Gerrit van der Veenlaan 1a (bij het station)

Postbus 117
3740 AC Baarn

Tel. (035) 542 01 45

Fax (035) 542 01 40

E-mail notaris@vanderheide.knb.nl

Een kleurrijk 'aangekleed' boek

'MOOI VAN LIJN EN KLEUR', DE VERDWENEN STREEKDRACHTEN VAN EEM TOT VECHT

Op 1 mei jl. werd het boek *'Mooi van lijn en kleur', de verdwenen streekdrachten van Eem tot Vecht* gepresenteerd, het standaardwerk, waaraan Livia van Eijle en Alie Klap (van de in 1986 door de stichting Tussen Vecht en Eem opgerichte werkgroep klederdrachten Gooi- en Eemland) jarenlang hebben gewerkt. Deze werkgroep was actief in het gebied tussen Vecht en Eem, van Hoogland tot Weesp en Nederhorst den Berg. Met uitzondering van Huizen en Bunschoten/Spakenburg. Aan de hand van foto's van kleding en sieraden en de draagsters of dragers ervan heeft de werkgroep getracht een beschrijving te maken van de klederdracht in die gemeenten. Vertegenwoordigers van een aantal historische kringen (waaronder Jo van den Brink en Corrien van den Hengel uit Baarn en Bep Fokker, van laatstgenoemde waren zowel Laren als Baarn plaats van onderzoek) maakten deel uit van de werkgroep.

Het boek is een uitgave van de Stichting Tussen Vecht en Eem.

Het boek zelf is een feest van kleur en kleding. Van kledingstukken, zowel van vrouwen, mannen (ook bretels zijn afgebeeld, p. 75) en kinderen, hoewel de twee laatste er 'bekaaid' afkomen met

ieder amper een zestal pagina's. De vrouwenkleding daarentegen beslaat ruim 40 bladzijden! Leve de dames, die zoveel kleding nodig hadden om het huishouden te doen (soms ook in hun decente ondergoed!), de koeien te melken (p. 41), de kippen te verzorgen en dan ook nog, bijvoorbeeld op zondag, goed gemutst en verzorgd gekapt te zijn. Over kappen en mutsen gesproken: dat er ook in onze streek zoveel soorten waren is bijzonder om te zien en te lezen in dit streekdrachtenboek.

Het aantal illustraties in het boek is overweldigend, maar door het gekozen formaat – op zo'n 121 pagina's – zijn details van de illustraties soms minder goed te onderscheiden. Op bladzijde 49, bijvoorbeeld, schijnt Hillegonda Makker-de Jong bij haar staartkap vier strengen bloedkoralen met slot, een jasseronketting met schuifje en een kruis te dragen. Op de afgebeelde foto is dat onduidelijk.

Baarn

Maar met veel oog voor andere details hebben de samenstellers van dit fraaie boek – volgens de achterflap heeft de werkgroep klederdrachten Gooi- en Eemland dus gedurende zo'n twintig jaar de streekdrachten onderzocht in

Anna Schimmel-Kok, Soest 1877-1947 Baarn, ca. 1909

gebied tussen de rivieren de Vecht en de Eem ten noorden van de lijn Hoogland - Loenen aan de Vecht – bij veel foto's de afgebeelde vrouw of man met naam en toenaam, een enkele keer zelfs de bij-

naam (op blz. 7 bijv.) vermeld. Dat is op zich een compliment waard!

Komt Baarn ook in dit boek voor? Jazeker. Ik heb de naam van ons dorp tweemaal geteld. Op bladzijde 71 staat een foto van de Baarnse gebroeders Kerkhof van omstreeks 1885. Op bladzijde 114 – in het hoofdstuk Het einde van de streekdracht – lees ik dat er in Baarn niet veel foto's beschikbaar waren van vrouwen in dracht, maar dat van de vier bekende mutsensoorten (ze worden alle uitgebreid behandeld!) er geen ontbraken.

Wat leuk dat in dit hoofdstuk bij elke gemeente de daar gedragen mutsen in silhouet en in kleur zijn afgebeeld. Het is een aanbevelenswaardig boek!

'Mooi van lijn en kleur', de verdwenen streekdrachten van Eem tot Vecht, door Livia van Eijle en Alie Klap, werkgroep Klederdrachten Gooi- en Eemland, uitgegeven door de Stichting Tussen Vecht en Eem i.s.m. Uitgeverij van Wijland, mei 2007, winkelprijs € 27,50

gb

De geschiedenis van de vrijmetselaarsloge Eemland 'BESCHEIDEN VAN PRETENTIE, BEMINNELIJK VAN GOEDEN WIL'

Het werd de drie auteurs – René Corbeij, Dick van den Dobbelsteen en Cok de Zwart – bij hun onderzoek en het samenstellen van dit boek over de koninklijke kunst in ons 'vorstelijk' Baarn niet gemakkelijk gemaakt. De Duitse bezetter nam alle bezittingen van de vrijmetselaars in ons land in beslag en vernietigde grote delen van het loge-archief van vóór 1940. Na de oorlog zorgde een overstroming in de kelder van het internaat Louisa State ervoor dat veel documenten werden beschadigd. Gelukkig kon toen een deel worden gered. En dus ontbreken er in dit boek foto's, die, zei de uitgever, in het restant van het archief niet te vinden waren.

Hotel Zeiler

In het eerste hoofdstuk wordt de geschiedenis van de loge Eemland beschreven, die in 2007 haar 75-jarig bestaan vierde. Dat was ook de aanleiding voor het schrijven van dit boek. Al in 1917 kwamen vrijmetselaars uit Soest en Baarn in ons dorp bijeen. Het duurde echter nog geruime tijd voordat zij een officiële status kregen. Op 15 oktober 1932 vond de officiële oprichtingsceremonie plaats. Dat gebeurde in hotel Zeiler (het pand tegenover het Baarnse station). Op bladzijde 17 staan de namen van

de leden vermeld, die na de oprichting voor het eerst bijeen kwamen. Een leuk gegeven.

In hotel Zeiler zijn de vrijmetselaars ook jarenlang bij elkaar gekomen. In 1963 betrokken zij een zaal in Louisa State. Tot 1976, toen men samen met een aantal andere loges definitief naar Amersfoort verhuisde.

Dit hoofdstuk geeft een aardig kijkje in de maçonnieke keuken en maakt duidelijk waar vrijmetselaars zich in hun loge zoal mee bezighouden.

Interessant ook is te lezen hoeveel prins Frederik van Oranje (1797-1881) gedaan heeft voor de orde in Nederland. Zelf was de prins een overtuigd vrijmetselaar. Dit hoofdstuk: *De vrijmetselarij en paleis Soestdijk* werd door René Corbeij geschreven. Prins Frederik stelde – geheel in de traditie van de vrijmetselarij om goed werk voor de samenleving te doen – bij zijn zilveren jubileum een zg. Liefdefonds in, waaruit het Baarnse Louisa State is voortgekomen. Hij was trouwens niet de enige vrijmetselaar van koninklijke bloede in de vaderlandse geschiedenis, blijkt uit dit boek.

Louisa State

Het laatste hoofdstuk gaat over het in-

Een oude foto van Louisa State. Let op het rozenperkje dat (onderaan de foto) in de vorm van een passer en winkelhaak in het gazon is aangelegd. (foto: Guido Stordiau)

ternaat aan de Gerrit van de Veenlaan, dat onder de naam Louisa State bijna zestig jaar bestond.

Van den Dobbelsteen, bestuurslid van de Louisa Stichting, verklaart de naam van het internaat en laat in zijn bijdrage veel meer bijzondere wetenswaardigheden de revue passeren.

Bescheiden van pretentie, beminnelijk van goeden wil vult een lacune op in de geschiedenis van Baarn. Het is een prettige pocket en het is, zoals de uitgever terecht opmerkt op de achterflap, 'speels, boeiend en openhartig geschreven'.

Bescheiden van pretentie, beminnelijk van goeden wil, door drs. René Corbeij, ir. Dick van den Dobbelsteen en drs. Cok de Zwart, geschreven ter gelegenheid van het 75-jarig bestaan van loge Eemland, uitgegeven in een oplage van 500 stuks, door uitgeverij Tiem, Baarn, 2007, ISBN 978-90-79272-02-0.

Prijs € 9,95. Verkrijgbaar bij boekhandel Den Boer.

gb

OUDSTE GIDS EN ADRESBOEK VAN BAARN

In de bibliotheek van de Historische Kring bevindt zich de *Geïllustreerde Gids en Adresboek voor Baarn en Omstreken bevattende vele Aanwijzingen, die den Vreemdeling van nut kunnen zijn*. Deze is in 1889 uitgegeven door A. Fels, die toen in de Laanstraat een boek-, muziek- en papierhandel had. Uit het voorwoord blijkt dat deze uitgave volgens Fels de eerste gids van Baarn is. Hij bevat informatieve teksten, plattegronden, foto's en advertenties van de plaatselijke middenstand.

door: Frits Booy

Wandelingen door en om Baarn

In dit hoofdstuk neemt ene P. (= meester Pluim?) ons mee uit wandelen. Hij begint op de Brink en wijst op een van de oudste huizen van Baarn. P. meldt dat de eigenaar, de heer Van Herzelee, onlangs (maart 1889) overleden is¹. 'Het ware te wenschen,' schrijft P. dan, 'dat dit huis om zijnen antieken bouwtrant voor ons modern gebouwd Baarn behouden bleef.' Toen al!

P. maakt reclame voor 'Hôtel Velaars, het oudste van Baarn' (nu HEMA). Het hotel is 'volkomen naar de eischen des tijds ingericht. [...] Wie in het warme seizoen van zijne voetreisjes wil uitrusten, heeft onder de veranda vóór het hôtel, daarvoor eene heerlijke gelegenheid, want de dichte lindenboomen weren dan zorgvuldig iedere onwelkomen zonnestraal'. Gebruind raken was in die tijd voor deftige lieden namelijk ongepast.

Dan gaan we naar kasteel 'Groeneveld'. P. schrijft: 'We slaan den *Eemnesserweg* in en vinden al spoedig tal van lustverblijven aan beide zijden van de straat, zooals 'Lommeroord' (nu 'Brinkendaal'), 'Castanea' (nr. 12) en 'Courbe Voie' (nr.

97-99]'. Verder noemt P. onder meer 'Pera', 'den Oorsprong' ('een instituut voor jongeheeren'), 'Rusthoek' (Kennedylaan 100) en 'Villa Nova'. Daarna komt men langs 'hôtel Groeneveld' met 'behalve waterwegen ook eene muziektent en gymnastiek-werktuigen' en beschrijft hij in het kort 'kasteel Groeneveld' en zijn belangrijkste bewoners. 'In de nabijheid daarvan stond vroeger de aloude riddershofstad 'Drakenburg' (het *Guldenhof* uit Ferd. Huijck)², dat in 1811 werd gesloopt [...].'

Verder noemt de auteur het 'Eemnesserbergje of de seven gesigten (nu Emmalaan 6B), waar de Koningin-Weduwe Anna Paulowna (= echtgenote van koning Willem II) zoo gaarne vertoefde'. Via de viersprong, 'de Oranjeboom', gaat de wandeling naar 'het Sanatorium', het latere Badhotel.

Vervolgens leidt P. ons naar het Baarnsche Bosch met de 'Grootte Kom' en de 'Berceaux' en 'Paleis Soestdijk' met onder andere de 'Waterloo-zaal' en de 'Audientie-zaal' met schilderijen van de inhuldiging van Willem II en

Voorant van *Gids en Adresboek voor Baarn en Omstreken* van 1889 (archief HKB)

de dood van Van Speyk. Ook het verhaal over Christoffel Pullman ontbreekt niet. Bij een beschrijving van kasteel 'Drakestein', in die tijd eigendom van de heer Bosch van Drakestein, Commissaris des Konings in Noord-Brabant, wordt het dorp De Vuursche alleen maar genoemd.

Het Sanatorium in Baarn

Dit sanatorium werd in 1887 geopend, maar bleek al snel te klein, zodat het in 1888 vergroot is. Uitgebreid schetst de

auteur de hier toegepaste hydrotherapie (= watergeneeskunde) bekend door de Oostenrijkse boer Priessnitz. Deze opende in 1829 in Silezië een zeer primitieve geneesinrichting, waarin hij in 1840 ruim 1600 patiënten met goed gevolg behandelde. Ook bleek dat warme baden goed werkten, vooral afgewisseld met koude en hete douches.

'Het sanatorium bevat thans na de vergroting 68 kamers, die alle met de elektrische schel in de vestibule in verbinding staan.' Verder bevat het '10 *badkamers* [...] met hare marmeren baden van verschillende diepten, de ruime *gymnastiek-zaal*, ook van scherm-wapens voorzien', vele '*douche-kamers*' en een ruim gebouwde eetzaal met een parketvloer. 'De uiterst comfortabele *conversatie-zaal* bevat tal van tijdschriften, eene piano en allerhande spelen, terwijl ook voor de vrouwelijke gasten een nette *damessalon* is ingericht. De heeren kunnen ook van de ruime *billardkamer* gebruik maken. [...] Van den vrij hoogen toren heeft men een allerprachtigst panorama: men kan zelfs de schepen op de Zuiderzee en den dom van Utrecht waarnemen. Vooral het gezicht op Baarn en dat over het Bosch is onbeschrijfbaar.'

Ook voor ontspanning buiten werd gezorgd: 'zoo heeft men achter het Sanatorium eene groote croquet-baan en eene voor het Law (sic)-Tennisspel', terwijl 's zomers in de muziektent goede concerten worden gegeven. Het is dus allemaal zeer luxueus!

In de Raad van Beheer zitten onder anderen de burgemeester en de genees-

heer-directeur dr. H.Ph. Baudet. Drie hoogleraren, twee ziekenhuisdirecteuren en een particulier vormen het college van Honoraire Curatoren.

Baarn. Historisch overzicht

Dit deel is geschreven door v.D. (=van Dijen?). We lezen over de strijd van Baarn om de rechten op het bos 'De Vuiersche' en over de oorlog tussen de bisschop van Utrecht en de Hollanders, waardoor het stadje Baarn op kerstavond 1481 door de Hollanders in de as werd gelegd en zo veranderde in een onbetekend dorp. Daarna gaat het over de tijd waarin rijke Amsterdammers als De Graeff en Deutz hier landgoederen kochten en zo het voorbeeld werden voor anderen. Van veel belang waren de oprichting van een tapijtfabriek door Reinhard Scherenberg in het begin van de negentiende eeuw en de opening van de spoorweg Amsterdam-Zutphen in mei 1874. Hierdoor kon men de hoofdstad in drie kwartier bereiken, 'in plaats dat men vroeger hier met Floor's snorwagen 6 à 8 uur over werk had'.³

Ook de geschiedenis van paleis 'Soestdijk' en zijn bewoners wordt uitgebreid beschreven met een juichend slot: "t Was feest op 1 Juli 1886, toen de Vorstelijke Ambachtsheer en vrouwe H.H.M.M. (= Hunne Majesteiten) onze geëerbiedigde Koning (= Willem III), onze beminnelijke Koningin (= Emma) en de hoop des Vaderlands, ons liefdallig Prinsesje (= Wilhelmina), hunne intocht deden op het oude lustslot der Oranje's en door de bevolking van Baarn en Soest

met gejuich werden ontvangen.'

Tot slot wordt ingegaan op het devies van het wapen van Baarn: *Vis Temperator Fortior* (= gebreidelde kracht is sterk).

Allerlei gemeentelijke gegevens

Het aantal inwoners op 31 december 1888 was volgens de gids 4963; de burgemeester was jhr. mr. B.Ph. de Beaufort, Kamerheer des Konings in buitengewone dienst, de wethouders heetten jhr. L.D. Rutgers van Rozenburg (dat is niet de latere burgemeester), bewoner van de 'Hooge Vuursche', en D. Voorthuysen, arts. Onder de elf raadsleden vinden we A. van Leersum, wagenmaker, lid van een zeer oud Baarns geslacht; W. van Oosterom, koffiehuishouder in Lage Vuursche; mr. F. Pen, notaris en verwant aan de bekende burgemeestersfamilie Pen en H. Velaars (van het gelijknamige hotel). Gemeentesecretaris tevens gemeente-ontvanger was D. Burggraaf, die kon beschikken over één ambtenaar en drie volontairs. Verder worden genoemd archivaris J.C.F. baron d'Aulnis de Bourouill, gemeente-architect J.D.F. van der Veen, klokkenist H. Schreuder, opzichter over de gemeente-arbeiders en doodgraver G. Appeldoorn en gemeentebode en aanplakker E. Hoes.

Er waren vijf veldwachters, twee gemeentegeneesheren, een gemeentevroedvrouw en een 'keurmeester van vee en vleesch'. Verder kende de gemeente een ziekenhuis (Oosterheide), het brandwezen (= de brandweer) met zes klokluiders.

Er waren vijf kerkgenootschappen: de

Nederlandsch Hervormde Kerk, de Christelijk Afgescheidene Gemeente, de Nederlandsche Protestantenbond, de Nederduitsch Gereformeerde Kerk (Doleerende) en de Roomsche Katholieke Kerk. Voorts drie openbare scholen: Eemnesserweg; Oosterheide (met als onderwijzer de later zo bekende T. Pluim) en De Vuursche en vijf bijzondere scholen: Instituut 'De Vries', Muloschool voor jongens, Eemnesserweg; Instituut 'Erica', Muloschool voor meisjes, Dalweg (de latere 'Muisjesfabriek' van firma De

Ruijter); School met den Bijbel, Teding van Berkhoutstraat (nu ABN-AMRO); Instituut 'Eikenhorst', Spoorweglaan; Amalia Bewaarschool, Schoolstraat.

Advertentie van de uitgever van Gids en Adresboek voor Baarn en Omstreken (archief HKB)

A. FELS,
LAANSTRAAT, BAARN.

Boek-, Muziek- en Papierhandel.

Levert in den kortst mogelijken tijd alle

Boek- en Steendrukwerk.

KOSTBARE

Pracht- of Plaatwerken

worden, zoowel wat ORNAMENTIEK als STIJL betreft,
in overeenstemming met hun inhoud ELEGANT GEBONDEN.

Ander Bindwerk

ZOOVEL VAN

SCHOOL- en STUDIEBOEKEN als van MUZIEK enz.

wordt accuraat en spoedig afgeleverd.

KUNSTHANDEL,

Leesbibliotheek in 4 talen.

Eenig depôt der uitgebreide collectie van meer dan 150
VERSCHILLENDE PHOTOGRAFIEN van de voornaamste punten

VAN
BAARN en OMSTREKEN,

van de Hofphotografen J. Eikenhorst en Zoon te Soest.

Wandelkaarten. Uitgever van de Geïllustreerde Gids van Baarn & omstreken
en ADRESBOEK van BAARN.

Plaatsing van Advertentiën in alle Couranten.

Maatschappijen en verenigingen

De bekendste instelling is de Maatschappij tot Nut van 't Algemeen met een teken-school en een leesbibliotheek. Verder waren er een post- en telegraafkantoor; een belastingkantoor; een station van de Hollandsche IJzeren Spoorwegmaatschappij; een sanatorium (het latere Badhotel); de N.V. Baarnsche Gasfabriek; de Utrechtsche Waterleiding Maatschappij en de N.V. Baarnsche Bouwterrein Maatschappij. Dan volgen de verenigingen, onder andere de Vereeniging tot verfraaiing der gemeente Baarn (toen al!), die met aanleggen en onderhouden van parken en wandelpaden ook zoveel mogelijk 'behoeftigen' werk wilde verschaffen, het St. Anna-gilde (al eeuwen oud), de Baarnsche Rederijderskamer Bernard ter Haar, de Baarnsche Zangvereniging, de Baarnsche ijsclub, de Societeiten Burgerlust, 'de Vereeniging' en De Eendracht; Algemene Nederlandsche Vrouwenvereniging Tesselschade en de Baarnsche Velocipèden-club met als erevoorzitter de burgemeester.

Alphabetische Naamlijst van Ingezetenen

Van de 4963 inwoners komen er maar circa 800 op deze naamlijst voor. De overigen zijn, neem ik aan, bejaarden, vrouwen en kinderen. Voor vele namen

staat het teken †; dat betekent dat ze stemrecht hadden.⁴ Vrouwen hadden toen nog geen stemrecht. Achter elke naam staat een beroep of de term 'part.' (= particulier, dus zonder beroep), straat, geen huisnummer. Wie in Lage Vuursche woonde, heeft alleen Lage Vuursche achter zijn naam staan.

Vele nu nog bekende Baarnse familienamen passeren de revue: Van Dijen, Geijtenbeek, Van Ginkel, Grootveld, Hartog, Hornsveld, Koffrie, Van Kouterik, Kuijer, Van Lambalgen, Van Leersum, Natter, Oudendorp, Pen, Ploos van Amstel, Radstok, Ravenhorst, Rutgers van Rozenburg, De Ruig, De Ruijter, Suik, Timmer, Veldhuizen, De Zoete en Van Zijst.

Naast nog bestaande beroepen als bakker vinden we ook ouderwets aangeduide of uitgestorven beroepen als aanspreker, baker, barbier, bewaarschoolhouderes, bierbottelaarsknecht, boschbaas, commies, doodgraver, gasfitter, huisbewaarder, rijtuigschilder, huisknecht, koetsier, koffiehuisshouder, koper- en blikslager, kostschoolhouder, kuiper, modiste, molenaar, landbouwer, logementhouder, naaister, palfrenier, rijtuigfabrikant, schoolopziener, smid, spoorwegwachter, stalhouder, strijksster, tapper, telegrafiste, tolgaarder, veldwachter, vergulder, vleeschhouwer, voerman, wagenmaker en zadelmaker.

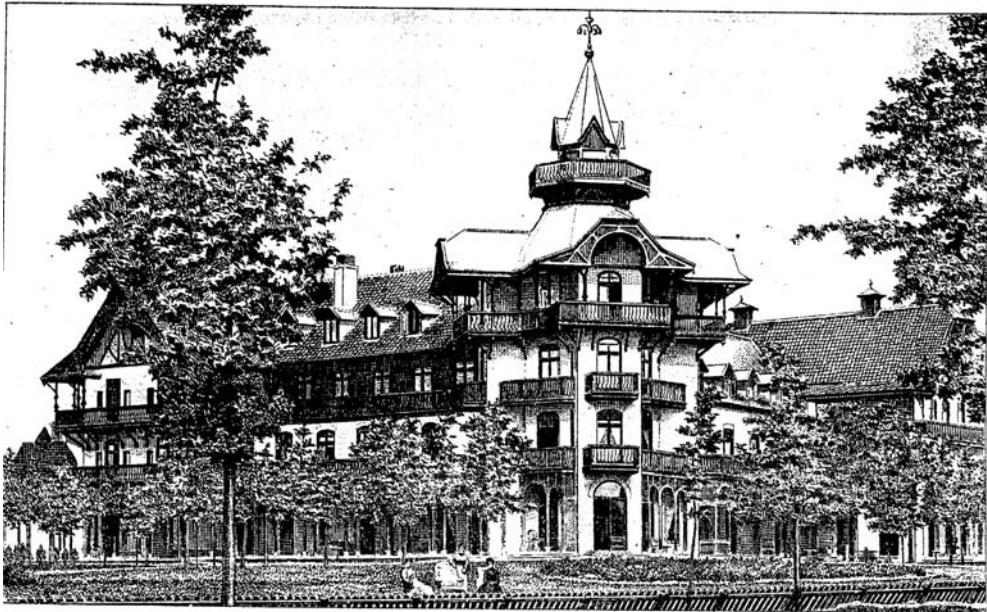
Uit het aantal adellijke titels, banketbakkers, bankiers, commissionairs, huisbewaarders, koetsiers, kooplieden, modisten, smeden, stalhouders, tuinlieden, vrachtrijders, werksters en zadelmakers

valt op te maken, dat er toen in Baarn vele gegoede burgers woonden, die van de diensten van velen gebruik maakten. Ook de lijst met mensen die alleen de zomermaanden in Baarn doorbrachten, wijst dat uit.

Er woonden en/of bestuurden hier toen inderdaad heel wat personen van adel, van wie vooral de heren in vele raden en besturen zaten: de burgemeester, een der wethouders, een raadslid (jhr. L. van Beyma), de directeur van de gasfabriek (jhr. P. Hartsen) en een volonair ter secretarie (jhr. J.A. Sandberg) zijn jonkheren; de archivaris en de watergraaf van het waterschap Drakenburg (L.R. baron Taets van Amerongen) zijn baronnen; in de raad van beheer van het sanatorium zitten drie jonkheren (de burgemeester, de directeur van de gasfabriek en een raadslid) en één baron (de archivaris); in de colleges, beheer voerende over twee straatwegen vinden we drie jonkheren (de burgemeester, jhr. mr. J. Huydecoper van Maarsseveen en jhr. mr. P.J. Bosch van Drakestein) en één baron (L.R. baron Taets van Amerongen). Aan de adellijke dames wordt het besturen van de Amalia Bewaarschool (mevr. douairière (= adellijke weduwe) jhr. mr. P.J. Teding van Berkhout, geboren Ketelaar) en de vrouwenvereniging Tesselschade (de echtgenotes van de burgemeester en de archivaris) overgelaten.

Alphabetische Lijst van eenige Opgezetenen

Op deze lijst staan degenen die alleen de zomermaanden te Baarn doorbrach-

HET SANATORIUM.

Afbeelding van het Sanatorium te Baarn uit 1889 (archief HKB)

ten. Het zijn allen Amsterdammers die logeerden in hun tweede huis of in een hotel, en vrijwel uitsluitend bankiers, verzekeraars, commissionairs en fabrikanten zoals J.C. Blooker, fabrikant (cacao); J.J. Boldoot, fabrikant (eau de cologne, bewoner van 'Courbe Voie'); A.L. van Gendt, architect (bewoner van Oranjestraat 10); mr. M.C. van Hall, directeur Banque de Paris et des Pays-Bas (bewoner van 'Woudestein'); P.W. Jansen, directeur Deli-Maatschappij; J.J. Korthals Altes sr. en jr., kooplieden; B.J. Nachenius, commissionair in effecten; P.A.L. van Ogtrop, bankier; C.W.J. Ramann, directeur Koninklijke

Ned. Stoomboot Maatschappij; J. De Jong Schouwenburg, directeur Brandwaarborg-maatschappij; F. Stracké, hoogleraar; mevr. de weduwe J.E. Teixeira de Mattos, particuliere (bewoonster van 'Waldheim', waarin Het Baarnsch Lyceum in 1919 is begonnen); wed. IJzendijk, geb. Kakebeen (van het bosje van IJzendijk), particuliere (hoek Brink-Hoogstraat?); J. Veth, reder (bewoner van 'Rusthoek') en mr. L.A.A. van Wensen, vice-president van de Amsterdamse rechtbank. Niet op de lijst maar wel de hoogste zomergasten zijn de Ambachtsheer en Ambachtswrouwe van Baarn, koning Willem III en koningin Emma (bewoners

van paleis 'Soestdijk').

Overige informatie

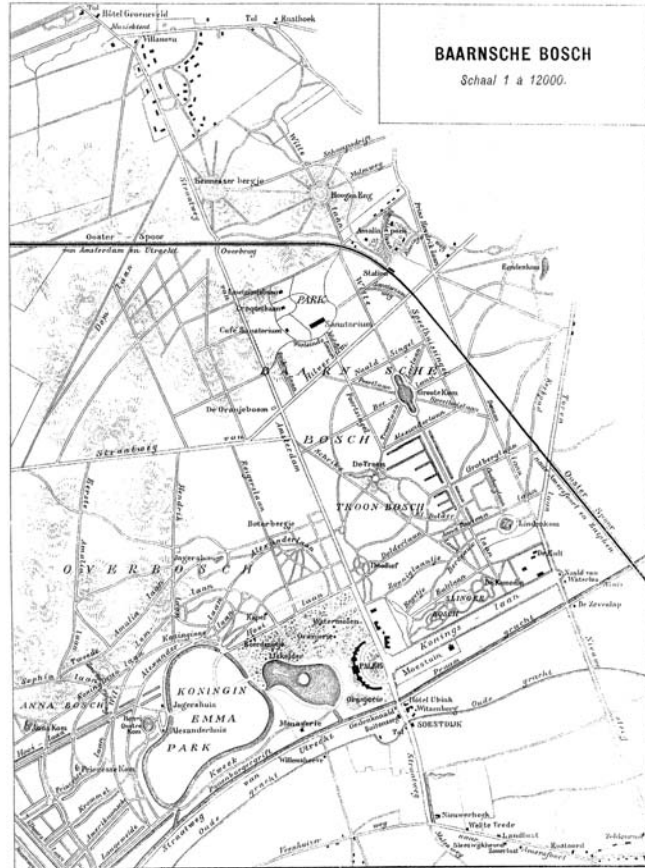
We vinden in de gids ook nog een kaartje van het dorp en omstreken, een lijstje van stalhouderijen, hitten (= pony's) en roeibootjes te huur, rijtoeren door en om Baarn, een plattegrond van Baarn en een van het Baarnsche Bosch.

Uit deze oudste gids van Baarn blijkt duidelijk, dat hij een rijke bron van historische informatie is.

Bron: F. Gaasbeek e.a., *Baarn, geschiedenis en architectuur*, Zeist 1994

Noten:

1. Daardoor weten we dat deze helaas ongedateerde gids uit 1889 stamt.
2. Bedoeld wordt de roman *Ferdinand Huijck* (1840) van Jacob van Lennep. Daarin kreeg 'Drakenburg' de naam 'Guldenhof', vandaar de oorspong van de straatnaam 'Guldenhoflaan', helaas niet vermeld in *Baarn, de straat waarin wij wonen* (Baarn 2003) van dr. C.G.L. Apeldoorn.
3. Dit is een wagen die zonder dienstregeling reizigers vervoert en onderweg opneemt.
4. Daarvoor kwamen volgens de wet in aanmerking alle mannen van een be-

Plattegrond van het Baarnsche Bosch uit 1889 (archief HKB)

paalde maatschappelijke welstand of geschiktheid, d.w.z. die zichzelf konden onderhouden en een bepaalde ontwikkeling bezaten.

ACTUEEL VAN TOEN

<p>Zaterdagmiddag 7 Februari 2 uur : Ensemble JAC. SLUYTERS van het Grand Theater te A'dam</p> <p>Buitengewone opvoering van het wereldberoemde stuk DE KLEINE LORD</p> <p>Tooneelspel in 3 bedr. naar de bekende roman van Francis Hedgson Burnett</p> <p>Cedric Errol (de Kleine Lord) . . WIESJE BOUWMEESTER Jongste dochter van Louis Bouwmeester</p> <p>Verdere hoofdrollen : MARIE BEEKMAN, MARIE BRAAKEN- SIEK, Eb. ERFMANN, JACQ SLUYTERS Jr., KAREL STOETE, JACQ SLUYTERS Sr., J. HERMANS.</p> <p>Regie : Eb. ERFMANN</p> <p>Prijzen der plaatsen : Kinderen 1e rang f 1.— 2e rang f 0.60 Volwassenen „ „ f 1.50 „ „ f 1.— verh. met 10% auteursrecht. — Plaatsbespreking dagelijks aan gebouw Novum</p> <p>4de OPENBARE UITVOERING van de Eerste Baarnsche Instrumentale Club „Onderlinge Oefening” (E. B. I. C. O. O.) Directeur de Heer J. v. d. Woord</p> <p>DONDERDAG 19 FEBRUARI 1925 des avonds 8 uur in het Hotel „de la Promenade” - Baarn Welwillende medewerking is ons toegezegd door den Heer en Mevrouw DE HAAN—Coene uit Amsterdam, Viool en Piano</p>	<p>Inleg Brandewijn Prima Brandewijn Fransche Brande</p> <p>Bitter Katsbitter Maagbitter Longae Vitaebitt Pommeransbitter Boonekampbitter Kruidenbitter</p> <p>Bestellingen w Vraagt prijsco</p> <p>Stoo</p> <p>Mees</p> <p>Le</p> <p>VR</p> <p>VO</p>
--	--

Uit: de Baarnsche Courant van 5 februari 1925. Met dank aan Bakker Baarn.

VERENIGINGSNIEUWS

- Inleverdatum kopij voor Baerne 3-2008: uiterlijk 10 juli 2008

Oproep gastheren en -vrouwen

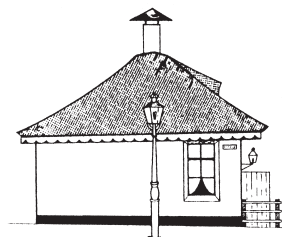
De Historische kring Baerne doet op zaterdag 6 september mee aan het jaarlijkse Cultureel Festival. De HKB heeft een stand in de Herberg van Paulus. Het bestuur zoekt nog enkele gastheren en -vrouwen die op die dag voor minimaal twee uur de stand willen bemensen. Zij kunnen zich opgeven bij de secretaris, Joke Veldhuysen 035-5430479)

Tentoonstelling Klassenfoto's 1945 - 1975

Eind mei wordt in de Oudheidkamer een bijzondere tentoonstelling geopend. De voorbereidingen zijn al enige tijd geleden van start gegaan. Het wordt een tentoonstelling waarop klassenfoto's van Baarnse scholen uit de jaren 1945 – 1975 te zien zijn. Een bezoek aan deze tentoonstelling zal bij veel Baarnaars tal van herinneringen oproepen.

Historische Kring 'Baerne' ANBI instelling

De Historische Kring 'Baerne' is per 1 januari 2008 door de Belastingdienst aangemerkt als een Algemeen Nut Beogende Instelling. Volgens penningmeester Ineke Roskamp betekent dat, dat leden giften aan de Historische Kring van de inkomstenbelasting kunnen aftrekken. Het voordeel voor de Historische Kring is dat geen schenkings- of successierecht over donaties of

erfenissen hoeft te worden betaald.

Aanwinsten bibliotheek

- Gebundelde gegevens verhuizing Historische Kring van kelder gemeentehuis naar idem bibliotheek (interne publicatie van J. v.d. Vugt), Baarn, 2007
- *Fietsen langs de Romeinse Limes* in twee delen, Utrecht 2007
- *Vorstelijke routes op de Utrechtse Heuvelrug*, Utrecht 2007
- *Het Baarnse Bos. Een vorstelijk wandelpark*, Amsterdam 2007
- *Mien, waar is mijn feestneus. Fotoalbum van feestend Nederland*, Haarlem 2007
- *Jaarboek Oud Utrecht*, Utrecht 2007
- *Archeologische kroniek provincie Utrecht 2004-2005*, Utrecht 2007
- *Waarom redden? De mens achter de brandweer van Baarn*, Baarn 2007
- *Van rebel tot partizaan tot verzetsleider*
- *Alg. politieverordening voor de gemeente Baarn*

Aanwinsten Oudheidkamer

- hemdje met de hand gemaakt
- mapje voor rijbewijs bij het 60-jarig bestaan Parkgarage
- wandelkaart voor het Baarnsche, Soestdijk en Vuursche
- ingelijste nota van H. de Zoete uit

1906

- ingelijste tekening van Dirk de Zoete door Jaap de Ruig
- akte van huwelijksvoltrekking Jorge en Christina
- twee ditstributiestamkaarten
- ingelijste landkaart
- bierflesje van Van Wees uit de Nieuw Baarnstraat
- herinneringsbordje 1881-1931 Ver. School m/d Bijbel
- verjaarskalender papierknipkunst.

Excursie naar Amsterdam

Op zaterdag 20 september staat 's morgens een bezoek op het programma aan de nieuwe (centrale) Openbare Bibliotheek Amsterdam (OBA), op het Oosterdokseiland.

Dit architectonisch hoogstandje werd ontworpen door rijksbouwmeester Jo Coenen en werd juli 2007 geopend. Amsterdam beschikt hiermee over de grootste en modernste bibliotheek van het land. Gebouw en interieur werden vanuit één gedachte met elkaar verbonden. Het gebouw draagt door zijn ligging aan het brede water van het Oosterdok fraai bij aan de nieuwe skyline van de stad.

Een inleidende film gaat vooraf aan een uitgebreide groepsrondleiding onder deskundige begeleiding. De lunch wordt genuttigd in het aan het dakterras gelegen restaurant La Place.

In de middag bezoeken we Gebouw De Bazel. Dit imposante voormalige hoofdkantoor van de Nederlandse Handels

Maatschappij, is een pronkstuk van de Nederlandse 20e eeuwse architectuur. Het gebouw bevat monumentale stijl-kamers met een koloniaal verleden en in de Schatkamer een permanente tentoonstellingsruimte met Art Deco schilderijen op de muren en plafonds. Vele bouwkundige en decoratieve elementen in zowel het gebouw als het exterieur herinneren aan een boeiend verleden van Nederlands grootste bank.

Na de verbouwing en restauratie werd het pand vorig jaar in september in gebruik genomen als Amsterdams nieuwe Stadsarchief. Ook hier zal een deskundige gids de rondleiding verzorgen.

De link met Baarn:

a. Prins Bernhard vond in dit pand zijn eerste baantje;

b. Architect De Bazel bouwde aan de Waldeck Pyrrmontlaan 26 voor schrijver Lodewijk van Deijssel in 1900 één van zijn eerste villa's, De Bremstruik.

Vervoer: per trein.

Tijden: Om 9.00 uur verzamelen voor vertrek op het stationsplein in Baarn.

Rond 17.45 uur terugkomst aldaar. Aantal deelnemers: maximaal 30 personen.

Kosten: € 22.50 p.p. Waarbij inbegrepen treinreis, 2x toegang inclusief rondleiding, koffie en afsluitend drankje. De lunch is voor eigen rekening.

Schriftelijke aanmelding en vooruitbetaling voor 1 augustus bij:

Dick Alink, Koningsweg 37, 3743 ET Baarn. ING-bankrekening 684405032 o.v.v. 'Excursie HKB'.